

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 2/2019-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. januára 2019 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jany Baricovej, Petra Brňáka, Miroslava Duriša, Ľudmily Gajdošíkovej, Sergeja Kohuta, Jany Laššákovej, Milana Ľalíka, Mojmíra Mamojku (sudcu spravodajcu), Lajosa Mészáros, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Marcelom Kohútom, Nám. sv. Egídia 95, Poprad, vo veci namietanej neústavnosti a nezákonnosti volieb do orgánov samosprávy a proti výsledku volieb uskutočnených 10. novembra 2018 v obci Hranovnica a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] odmieta.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. novembra 2018 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]

██████████ a ██████████ (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú neústavnosť a nezákonnosť volieb do orgánov samosprávy a výsledok volieb uskutočnených 10. novembra 2018 v obci Hranovnica (ďalej len „voľby do orgánov samosprávy obce Hranovnica“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia vo voľbách do orgánov samosprávy obce Hranovnica kandidovali za poslancov do Obecného zastupiteľstva obce Hranovnica (ďalej len „obecné zastupiteľstvo“), pričom každý z nich získal vo volebnom obvode viac ako 10 % hlasov oprávnených voličov. Žiaden zo sťažovateľov však nebol zvolený za poslanca do obecného zastupiteľstva. Nikto zo sťažovateľov nekandidoval na funkciu starostu obce Hranovnica (ďalej len „starosta obce“).

3. Sťažovatelia ústavnému súdu predložili sťažnosť, ktorej obsah je značne všeobecný, napádajú v nej výsledky volieb do orgánov samosprávy obce Hranovnica ako celok, teda v časti volieb do obecného zastupiteľstva, ako aj v časti volieb starostu obce.

4. Vo svojej sťažnosti sťažovatelia namietli nasledujúce skutočnosti:

a) v čase konania volieb do orgánov samosprávy obce Hranovnica úradujúci starosta obce Hranovnica, ktorý zároveň aj opätovne kandidoval na funkciu starostu tejto obce a bol vo voľbách opätovne zvolený, mal opakovane bočným vchodom navštevovať obecný úrad s cieľom kontroly, resp. manipulácie a ovplyvňovania priebehu volieb,

b) pred konaním obecných volieb, teda pred 10. novembrom 2018, mal úradujúci starosta obce Hranovnica, ktorý zároveň aj opätovne kandidoval na funkciu starostu tejto obce a bol vo voľbách opätovne zvolený, navštevovať rodičov rómskych detí navštevujúcich základnú školu v obci Hranovnica a uvádzať im, že ak nebude zvolený za starostu obce, resp. ak nezvolia rómskych kandidátov na poslancov miestneho zastupiteľstva, tak rómski žiaci budú vylúčení z tejto základnej školy a budú musieť navštevovať základnú školu v susednej obci,

c) namietali, že rómske hliadky dovážali k voľbám rómskych voličov, aby títo odovzdali hlas (pravdepodobne za peniaze), vopred vybraným kandidátom,

d) tiež namietali, že predsedkyňa volebnej komisie v rámci volebného okrsku č. 1 bola manželka jedného z kandidátov na poslanca a zároveň matka tohto kandidáta na poslanca bola predsedkyňou hlavnej volebnej komisie, v čom vidia konflikt záujmov,

e) uviedli, že na voľby prichádzali voliči s neplatnými preukazmi totožnosti,

f) ďalšia námietka bola vznesená voči tomu, že v deň volieb o 14.56 h do volebnej miestnosti prišla rómska hliadka s vopred napísaným zoznamom osôb žiadajúcich o prenosnú volebnú schránku,

g) namietali, že približne o 17.00 h bola volebná komisia voličmi upozornená na to, že pred volebnou miestnosťou sa nachádzal volič, ktorý už odvolil a ktorý mal diktovať čísla rómskych kandidátov prichádzajúcim rómskym voličom,

h) za volebnú zástenu mali byť púšťaní voliči nielen samostatne, ale aj po dvoch či viacerých, čo malo byť volebnou komisiou odôvodnené tým, že títo voliči nevedia čítať alebo písať,

i) namietali, že po ukončení hlasovania a na začiatku sčítavania hlasov bolo umožnené v každej volebnej miestnosti zostať len piatim pozorovateľom, čo bolo odôvodnené nedostatočnou kapacitou miestností,

j) zároveň namietli, že na začiatku sčítavania hlasov bol bez prepočítania hlasov účelovo zosypaný obsah prenosnej hlasovacej urny do hlavnej hlasovacej urny,

k) tiež uviedli, že vo volebnej miestnosti č. 1 ostali až do ukončenia spočítavania hlasov nepoužité hlasovacie lístky na parapete okna a bolo s nimi členmi komisie manipulované, zároveň boli členovia komisie upozorňovaní, aby nebrali do rúk perá a zároveň počas spočítavania hlasov mali členovia komisie používať mobilné telefóny na písomnú komunikáciu,

l) namietli vyradovanie hlasovacích lístkov ako neplatných členmi volebnej komisie na základe ich ľubovôle,

m) namietli, že na facebookovej stránke Hranovnica-B&G bol v čase konania volieb zverejnený zoznam s vyznačenými kandidátmi na poslancov obecného zastupiteľstva a starostu obce a zároveň bol viac ako hodinu pred oficiálnym ukončením spočítavania hlasov na tejto facebookovej stránke zverejnený oznam o opätovnej výhre staronového starostu obce,

n) sťažovatelia tiež namietli, že vo volebnej komisii č. 2 mali byť dve členky volebnej komisie, ktoré nemali byť spôsobilé zastávať túto pozíciu, pretože mali mať problém so spočítavaním hlasov, a tiež, že vo volebnej miestnosti č. 1 mala predsedníčka volebnej komisie spočítavať hlasy s dvoma nespôsobilými Rómkami.

5. Sťažovatelia v závere navrhli, aby ústavný súd vyniesol tento nález:

„Ústavný súd Slovenskej republiky vyhlasuje voľby do orgánov miestnej samosprávy v obci Hranovnica, uskutočnené dňa 10. novembra 2018, za neplatné.“

II.

6. Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, volieb do orgánov územnej samosprávy a volieb do Európskeho parlamentu.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto je zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorý vo svojom § 25 ods. 1 uvádza, že ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Počas tohto prerokovania ústavný súd zisťuje, či sťažnosť spĺňa zákonom predpísané náležitosti a či nie sú dôvody na jej odmietnutie.

8. Zákon o ústavnom súde v § 25 ods. 2 uvádza, že návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

9. Ustanovenia zákona o ústavnom súde o predbežnom prerokovaní návrhu sa vzťahujú aj na sťažnosti podľa čl. 129 ods. 2 ústavy (volebné sťažnosti), pri predbežnom prerokovaní ktorých ústavný súd preskúmava, či spĺňajú všeobecné a osobitné náležitosti ustanovené v § 20 ods. 1 a 2, § 59 a § 60 zákona o ústavnom súde a či neexistujú dôvody na ich odmietnutie vymedzené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

10. Podľa § 59 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť pre neústavnosť alebo nezákonnosť volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, do Európskeho parlamentu alebo do orgánu miestnej samosprávy alebo proti výsledku volieb môže podať okrem navrhovateľov uvedených v § 18 ods. 1 písm. a) až e) aj politická strana, ktorá sa na voľbách zúčastnila, 10 % oprávnených voličov volebného obvodu alebo kandidát, ktorý získal vo volebnom obvode najmenej 10 % voličov.

11. Podľa § 59 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť proti výsledku volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, do Európskeho parlamentu alebo do orgánu miestnej samosprávy môže podať aj protikandidát, ktorý získal aspoň 10 % hlasov. Sťažnosť môže podať aj najmenej 10 % voličov príslušného volebného obvodu; k sťažnosti musia byť pripojené podpisy a adresy týchto občanov.

12. Podľa § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania sa ústavnému súdu podáva písomne. Návrh musí obsahovať, akej veci sa týka, kto ho podáva, prípadne proti komu návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy. Návrh musí podpísať navrhovateľ (navrhovatelia) alebo jeho (ich) zástupca. Podľa § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania sa musí pripojiť splnomocnenie na zastupovanie navrhovateľa advokátom, ak tento zákon neustanovuje inak. V splnomocnení sa musí výslovne uviesť, že sa udeľuje na zastupovanie pred ústavným súdom. Podľa § 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd je viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone.

13. Podľa § 60 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania popri všeobecných náležitostiach uvedených v § 20 musí obsahovať

a) vyjadrenie sťažovateľa o tom, či napáda voľby na celom území Slovenskej republiky, alebo len v určitom volebnom obvode; kandidát môže napádať len zvolenie iného kandidáta vo svojom volebnom obvode,

b) dôvody, pre ktoré voľby napáda, s označením dôkazov,

c) údaje a dôkazy o tom, že je oprávneným navrhovateľom podľa § 59; to neplatí v prípade navrhovateľov uvedených v § 18 písm. a) až e),

d) návrh na rozhodnutie vo veci podľa § 63 ods. 2.

14. Podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže a) vyhlásiť voľby za neplatné, b) zrušiť napadnutý výsledok volieb, c) zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený, alebo d) sťažnosť zamietnuť.

K časti týkajúcej sa neústavnosti a nezákonnosti volieb, ako aj výsledku volieb starostu obce Hranovnica konaných 10. novembra 2018

15. Z predloženej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia nie sú aktívne procesne legitimovaní na podanie sťažnosti, ktorou namietajú neústavnosť a nezákonnosť volieb, ako aj výsledok volieb starostu obce, pretože nikto zo sťažovateľov nekandidoval na funkciu starostu obce. Všetci sťažovatelia kandidovali len za poslancov obecného zastupiteľstva, čo uvádzajú aj v samotnej sťažnosti.

16. Ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia v rozpore s § 60 ods. 1 zákona o ústavnom súde v sťažnosti neuviedli také skutočnosti ani nepredložili dôkazy, ktoré by preukazovali ich aktívnu legitimáciu na podanie volebnej sťažnosti podľa čl. 129 ods. 2 ústavy, a splnenie podmienok podľa § 59 zákona o ústavnom súde ani netvrdili (PL. ÚS 10/2015).

17. Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní v tejto časti odmietol volebnú sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu, že bola podaná zjavne neoprávnenou osobou.

K časti týkajúcej sa neústavnosti a nezákonnosti volieb, ako aj výsledku volieb do Obecného zastupiteľstva obce Hranovnica konaných 10. novembra 2018

18. Ako vyplýva z § 59 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť pre neústavnosť alebo nezákonnosť volieb do orgánu miestnej samosprávy alebo proti výsledku volieb môže podať aj kandidát, ktorý získal vo volebnom obvode najmenej 10 % voličov. Z predloženej volebnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia spĺňajú túto požiadavku a sú tak v tejto časti vecne legitimovaní na podanie ústavnej sťažnosti.

19. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že len hrubé alebo závažné porušenie alebo opätovné porušovanie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb môže byť príčinou na uplatnenie právomoci ústavného súdu, ktorá mu umožňuje rozhodnúť podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Namietané protiústavné alebo nezákonné konanie musí mať priamy vplyv na dosiahnutý výsledok volieb. Túto skutočnosť musí sťažovateľ nielen namietat, ale aj doložiť exaktnými dôkazmi. Nestačí samotné označenie dôkazov (PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 5/03 a PL. ÚS 35/03). Súčasťou zákonných náležitostí sťažnosti sú totiž aj dôvody, pre ktoré sa voľby napádajú, s označením dôkazov [§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Vo vzťahu k voľbám, ktorých výsledok už bol uverejnený v zmysle príslušných ustanovení zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, platí prezumpcia ich ústavnosti a zákonnosti, ktorá platí dovtedy, kým ústavný súd o voľbách napadnutých volebnou sťažnosťou v zmysle § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodne inak ako zamietnutím sťažnosti. Preto je na sťažovateľovi, aby v záujme prijatia sťažnosti na ďalšie konanie (pri predbežnom prerokovaní) kvalifikovaným spôsobom označil také dôkazy, ktoré vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu nasvedčujú, že jeho tvrdenia o neústavnosti alebo nezákonnosti volieb sú reálne možné, prípadne pravdepodobné, a zároveň sú spôsobilé preukázať také intenzívne porušenie zákona

o voľbách, ktoré by odôvodňovalo záver o inom legitímnom výsledku volieb, než bol uverejnený (m. m. PL. ÚS 3/2010) (PL. ÚS 23/2017).

20. Len domnienka nesprávnosti výsledku volieb nie je dôvodom na rozhodnutie ústavného súdu, ktorým by zrušil výsledok volieb (PL. ÚS 39/95, PL. ÚS 32/03, PL. ÚS 85/07). Túto skutočnosť musí teda sťažovateľ nielen namietat', ale aj doložiť exaktnými dôkazmi, čo zodpovedá prejednávaciemu princípu uplatňovanému v konaní vo volebných veciach, ktorý v protiklade s vyhľadávacím princípom zaťažuje zodpovednosťou za zhromažďovanie dôkazného materiálu predovšetkým sťažovateľa. Nestačí tak ani samotné označenie dôkazov, sťažovateľ musí dôkazné bremeno aj uniesť (PL. ÚS 17/94) (PL. ÚS 5/2015).

21. Ústavný súd v rámci svojej judikatúry už vyslovil, že volebné súdnictvo je z pohľadu ústavného založené na príčinnej súvislosti medzi volebnou vadou (a to objektívnou alebo potencionálnou) a zložením zastupiteľského zboru a zároveň na vyvrátiteľnej domnienke, podľa ktorej volebný výsledok zodpovedá vôli voličov. Predložiť dôkazy k vyvráteniu tejto domnienky je povinnosťou toho, kto volebné pochybenie namieta (napr. nález sp. zn. PL. ÚS 100/07 zo 17. septembra 2008) (PL. ÚS 2/2015).

22. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že sťažovatelia sú v konaní pred ústavným súdom zastúpení kvalifikovaným právnym zástupcom – advokátom, a teda nedostatky zákonom predpísaných náležitostí vyplývajúce z podania sťažovateľov nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti, resp. výzvou adresovanou advokátovi na účel odstránenia zistených nedostatkov. Na takýto postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom, pričom z doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok zákonom predpísaných náležitostí podaní účastníkov konania (napr. IV. ÚS 77/08, I. ÚS 368/2010, III. ÚS 357/2010, II. ÚS 309/2010, I. ÚS 162/2010, IV. ÚS 234/2010, III. ÚS 206/2010, IV. ÚS 159/2010, IV. ÚS 213/2010, IV. ÚS 134/2010).

23. Ústavný súd po preskúmaní sťažnosti musí skonštatovať, že doručená sťažnosť, aj napriek skutočnosti, že sťažovatelia sú zastúpení advokátom, neobsahuje náležité označenie dôkazov na preukázanie všetkých tvrdení sťažovateľov (§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde). Sťažovatelia v sťažnosti nekonkretizovali svedkov (s presným uvedením ich údajov nevyhnutných na riadne zistenie ich totožnosti), ktorí by sa mohli vyjadriť ku konkrétnym skutočnostiam uvedeným sťažovateľmi.

24. Je tiež potrebné podotknúť, že zo sťažnosti, ako je naformulovaná, ústavný súd nevie jednoznačne abstrahovať ani to, ktorí konkrétni svedkovia by sa mali vyjadriť ku ktorej konkrétnej skutočnosti. Zároveň zo sťažnosti nie je zrejmý ani rozsah sťažovateľmi namietaného konania, resp. kvantifikovaný jeho dopad na priebeh a výsledky volieb. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že aj keď ústavný súd v konaní vo volebných veciach je skutkovým súdom, jeho činnosť v rámci prieskumu ústavnosti a zákonnosti volieb nemôže dopĺňať či dokonca nahrádzať procesnú aktivitu sťažovateľa, prípadne úkony právnej služby, ktoré má vykonať advokát (PL. ÚS 23/2017).

25. Ústavný súd taktiež poukazuje na judikatúru, v ktorej uviedol, že v konaní o volebných veciach sa neuplatňuje vyhľadávacia zásada, ktorá je jednou z vedúcich zásad trestného konania (PL. ÚS 52/2011). Rovnako ústavný súd už judikoval, že v konaní vo volebných veciach nie je „vyšetrovacím orgánom“, ktorý zisťuje (môže zisťovať) skutkový stav metódami a spôsobmi charakteristickými pre prácu orgánov činných v trestnom konaní. Jeho úlohou je predovšetkým zvážiť hodnovernosť a preukázateľnosť tvrdení sťažovateľa v kontexte s ďalšími konkrétnymi okolnosťami posudzovanej veci a na tom základe rozhodnúť, či vykoná vo veci ďalšie dokazovanie, alebo vyvodí v predmetnej veci právne závery len na základe tvrdení predložených účastníkmi konania (PL. ÚS 66/2011). Z konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. PL. ÚS 36/2011) vyplýva, že sťažovateľmi namietané protiústavné alebo nezákonné konanie musí mať priamy vplyv na dosiahnutý výsledok volieb. Túto skutočnosť musia sťažovatelia nielen namietat, ale aj doložiť exaktnými dôkazmi. Nestačí samotné označenie dôkazov (PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 5/03 a PL. ÚS 35/03, PL. ÚS 3/2010) (PL. ÚS 33/2015).

26. Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní v tejto časti odmietol volebnú sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

27. Nad rámec uvedeného ústavný súd dodáva, že funkcia ústavného súdu sa v rámci preskúmavania ústavnosti a zákonnosti volieb nemôže vykladať tak extenzívne, že by jeho činnosť v konečnom dôsledku mala dopĺňať alebo dokonca nahrádzať činnosť na to povolaných volebných orgánov alebo iných orgánov, a to v tom zmysle, že ústavný súd bude rekonštruovať celý volebný proces len na základe špekulatívne formulovaných domnienok, resp. námietok (m. m. PL. ÚS 7/2010).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. januára 2019